

tepav

Türkiye Ekonomi Politikaları Araştırma Vakfı

TEPAV

İllerin Toplumsal Cinsiyet Eşitliği Karnesi 2016

Ankara, 7 Mart 2016

Çerçeve

- Çalışmanın amacı
  - Veriye dayalı politika tasarımı ve analizi
    - Etki analizi
  - İller arasında hedefe odaklı rekabeti tetiklemek
    - Geçen döneme göre ne oldu?
- 2015 Sonuçları
- 2012'den 2015'e ne değişti?

Çalışmanın amacı

İl düzeyinde;

1. 2015 yılı verileriyle “81 İl İçin Toplumsal Cinsiyet Eşitliği Karnesi”ni oluşturmak,
2. Toplumsal cinsiyet eşitliğindeki yeni (2015) ve eski (2012) durumları karşılaştırmak,
3. Toplumsal cinsiyet eşitliğine yönelik politikaların geliştirilmesine katkı sunmak.

Çalışmanın amacı

TEPAV olarak sadece yerel düzeyde toplumsal cinsiyet eşitliği ile ilgili istatistik üretmenin ötesinde önümüzdeki dönemde;

1. Yerel ve ulusal düzeyde toplumsal cinsiyet eşitliğini tartışabileceğimiz,
2. Yerel düzeyde en iyi uygulamalara yönelik deneyimlerin paylaşılmasını kolaylaştırabileceğimiz,
3. Endekslerdeki değişimlerin nedenlerini sorgulayabileceğimiz,
4. Merkezi ve yerel yönetimlerin, sivil aktörlerin ve ilgili tüm paydaşların katılımlarını sağlayabileceğimiz yeni bir politika diyalogu geliştirilmesine katkı vermektir.

Türkiye'nin endekslere göre dünyadaki yeri

- Türkiye, Birleşmiş Milletler Toplumsal Cinsiyet Eşitizliği (GII) endeksinde
  - 105 ülke arasından 71. sırada (2014)
  - 149 ülke arasından 69. sırada (2013)
- Dünya Ekonomi Forumu Küresel Toplumsal Cinsiyet Uçurumu Raporu'nda ise
  - 145 ülke arasından 130. sırada (2015)
  - 142 ülke arasından 125. sırada yer almaktadır. (2014)

Türkiye'nin endekslere göre dünyadaki yeri

- Birleşmiş Milletler Toplumsal Cinsiyet Eşitsizliği (GII) Endeksi 2015 henüz hazırlık aşamasında.
- TEPAV tarafından (2015 yılına göre) BM Toplumsal Cinsiyet Eşitsizliği endeks* değeri hesaplandı;
  - Türkiye, 2014 yılında endeks değeri 0,359.
  - Türkiye, 2015 yılında endeks değeri, 0,374.
  - Türkiye'nin toplumsal cinsiyet eşitsizlik aralığı artmakta.

* Endekste 0'a yakınlık, kadın ve erkeğin eşit olduğunu gösterirken 1'e yakınlık değeri ise iki cinsiyet arasındaki eşitsizliğin arttığını göstermektedir.

81 ilde toplumsal cinsiyet eşitliği karnesi nasıl oluşturuldu?

- Karne, iki başlıktan oluşmaktadır:

Endeksler;

- Türkiye Toplumsal Cinsiyet Eşitsizliği Endeksi (Birleşmiş Milletler)
  - Türkiye Kadın Güçlenme Endeksi

Endekslerin Değerlendirilmesi

- Toplumsal cinsiyet eşitsizliği endeksinin yerel düzeyde eski ve yeni durum (2012-2015)
- Kadın güçlenme endeksinin yerel düzeyde eski ve yeni durum (2012-2015)

Türkiye Toplumsal Cinsiyet Eşitsizliği Endeksi

- Birleşmiş Milletler Toplumsal Cinsiyet Eşitsizliği Endeksinin (GII) illere uyarlanması ile oluşturulmuştur.
- İl düzeyinde sağlık, eğitim, temsiliyet, istihdam olmak üzere 4 temel endeksten yararlanılmıştır.

Türkiye Kadın Güçlenme Endeksi

- Kadın güçlenme endeksi, toplumsal cinsiyet eşitsizliği endeksinden yola çıkılarak hazırlanmıştır.
- İl düzeyinde sağlık, eğitim, temsiliyet, istihdam olmak üzere 4 temel endeksten yararlanılmıştır.
- Kadın güçlenme endeksinde erkeklerin durumundan ziyade, kadınların durumu dikkate alınmıştır.

Gösterge seçimi

Birleşmiş Milletler Toplumsal Cinsiyet Eşitsizliği Endeksinde Kullanılan Göstergeler	Yerel Düzeyler için Cinsiyet Eşitsizliği Endeksinde Kullanılan Göstergeler	Yerel Düzeyler için Kadın Güçlenme Endeksinde Kullanılan Göstergeler
Ergen Doğum Oranı (çocuk anneliği)	Ergen Doğum Oranı (çocuk anneliği)	Ergen Doğum Oranı (çocuk anneliği)
Anne Ölüm Oranı	Anne Ölüm Oranı	-
25 yaş üstü en an ortaöğretim mezun kadın ve erkek oranı	25 yaş üstü en an ortaöğretim mezun kadın ve erkek oranı	25 yaş üstü en an ortaöğretim mezun kadın oranı
Kadın-erkek istihdam oranı	Kayıtlı kadın-erkek istihdam oranı	Kayıtlı kadın istihdam oranı
Parlamentoda kadın-erkek temsiliyet oranı	Belediye meclisinde kadın-erkek temsiliyet oranı	Belediye meclisinde kadın temsiliyet oranı

Türkiye toplumsal cinsiyet eşitsizlik endeksine göre en eşitlikçi 10 il

YEREL DÜZEYDE TOPLUMSAL CİNSİYET EŞİTSİZLİĞİ ENDEKSİ GÖSTERGELERİ	
SAĞLIK	<ul style="list-style-type: none"> o Anne Ölüm Oranı (yüzbinde) o Ergen Doğurganlık Oranı (‰)
İSTİHDAM	<ul style="list-style-type: none"> o Kadın İstihdam Oranı (%) o Erkek İstihdam Oranı (%)
EĞİTİM	<ul style="list-style-type: none"> o En az 25 yaş üstü lise mezuniyet kadın oranı (%) o En az 25 yaş üstü lise mezuniyet erkek oranı (%)
TEMSİLİYET	<ul style="list-style-type: none"> o Belediye Meclisinde Kadın Temsiliyet Oranı (%) o Belediye Meclisinde Erkek Temsiliyet Oranı (%)

Toplumsal Cinsiyet Eşitsizliği Endeksi Sıralaması (2015)		Toplumsal Cinsiyet Eşitsizliği Endeksi Sıralaması (2015)	Toplumsal Cinsiyet Eşitsizliği Endeksi Sıralaması (2012)	Değişim
1	Istanbul	0.268	1	—
2	Bursa	0.275	9	▲
3	Eskişehir	0.308	5	▲
4	Ankara	0.311	15	▲
5	Muğla	0.321	13	▲
6	Izmir	0.323	24	▲
7	Yalova	0.323	7	—
8	Bolu	0.327	3	▼
9	Düzce	0.329	4	▼
10	Kocaeli	0.329	20	▲

2012'de en eşitlikçi 10 il sırasıyla; İstanbul, Tunceli, Bolu ,Düzce, Eskişehir, Bilecik, Yalova, Rize, Bursa ve Trabzon'dur.

Türkiye toplumsal cinsiyet eşitsizlik endeksine göre eşitsizliğin yüksek olduğu 10 il

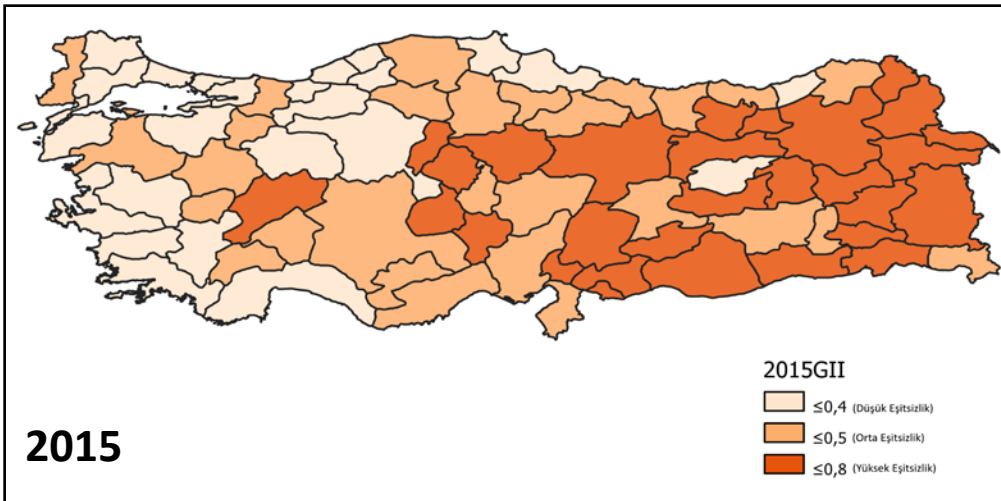
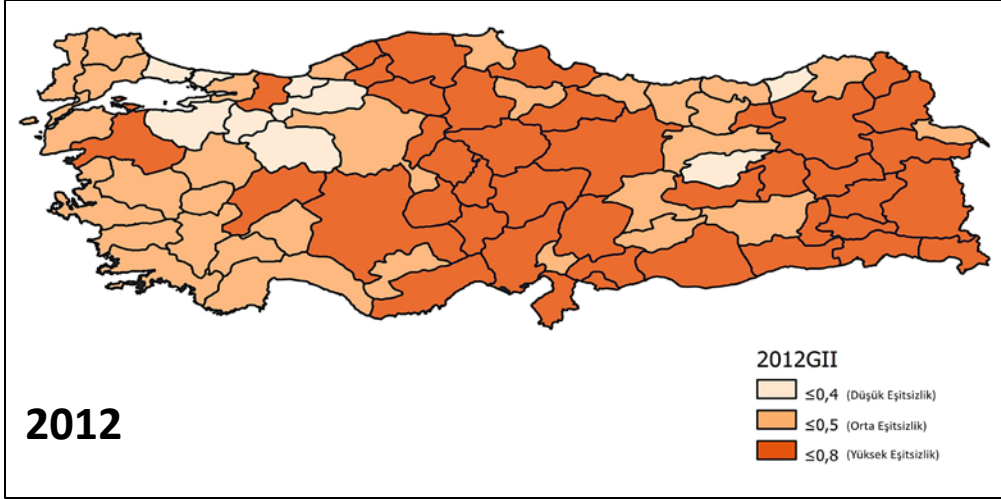

YEREL DÜZEYDE TOPLUMSAL CİNSİYET EŞİTSİZLİĞİ ENDEKSİ GÖSTERGELERİ	
SAĞLIK	<ul style="list-style-type: none"> o Anne Ölüm Oranı (yüzbinde) o Ergen Doğurganlık Oranı (‰)
İSTİHDAM	<ul style="list-style-type: none"> o Kadın İstihdam Oranı (%) o Erkek İstihdam Oranı (%)
EĞİTİM	<ul style="list-style-type: none"> o En az 25 yaş üstü lise mezuniyet kadın oranı (%) o En az 25 yaş üstü lise mezuniyet erkek oranı (%)
TEMSİLİYET	<ul style="list-style-type: none"> o Belediye Meclisinde Kadın Temsiliyet Oranı (%) o Belediye Meclisinde Erkek Temsiliyet Oranı (%)

Toplumsal Cinsiyet Eşitsizliği Endeksi Sıralaması (2015)		Toplumsal Cinsiyet Eşitsizliği Endeksi Sıralaması (2015)	Toplumsal Cinsiyet Eşitsizliği Endeks Sıralaması (2012)	Değişim
71	Bingöl	0.553	71	▼
72	Sivas	0.554	72	▼
73	Aksaray	0.555	73	▼
74	Elazığ	0.558	74	▼
75	Adıyaman	0.559	75	▼
76	Siirt	0.572	76	▲
77	Afyon	0.574	77	▼
78	Niğde	0.580	78	▼
79	Yozgat	0.593	79	▼
80	Muş	0.615	80	▼
81	Bitlis	0.617	81	▼

2012'de eşitsizliğin en yüksek olduğu 10 il sırasıyla; Ağrı, Bitlis, Kilis, Gaziantep, Siirt, Bitlis, Kars, Kırşehir, Muş, Yozgat ve Şanlıurfa'dır.

Türkiye’de toplumsal cinsiyet eşitsizliğinin genel resmi (2012-2015)

Bu resim;

- Toplumsal cinsiyet eşitsizliğinin azaldığı,
- Kadın-erkek eşitlik oranlarının arttığı,
- Cinsiyet eşitliğindeki azalışın **Marmara, Ege, Akdeniz, Karadeniz ve İç Anadolu Bölgelerinde** yaşandığı,
- **Doğu ve Güneydoğu Anadolu Bölgelerinde** eşitsizlikte 3 yıl önceki **benzer** tablonun hakim olduğunu göstermektedir.

Toplumsal cinsiyet eşitsizliği sıralaması en çok iyileşen ve sıralamada en çok düşüş yaşayan 5 il (2012-2015)

Sıralamada en çok iyileşme gösteren 5 il

Toplumsal Cinsiyet Eşitsizliği Endeksi Sıralaması (2015)		Toplumsal Cinsiyet Eşitsizliği Endeks Sıralaması (2012)	Toplumsal Cinsiyet Eşitsizliği Endeksi Sıralaması (2015)	Değişim	
1	Karabük	0,404	60	25	▲
2	Kars	0,484	76	47	▲
3	Sakarya	0,376	45	17	▲
4	Adana	0,449	62	38	▲
5	Konya	0,475	69	45	▲

Sıralamada en çok düşüş yaşayan 5 il

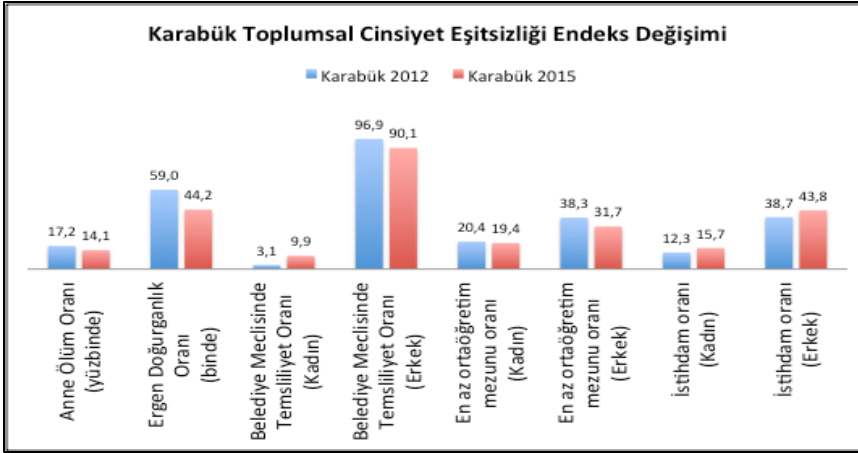
Toplumsal Cinsiyet Eşitsizliği Endeksi Sıralaması (2015)		Toplumsal Cinsiyet Eşitsizliği Endeks Sıralaması (2012)	Toplumsal Cinsiyet Eşitsizliği Endeksi Sıralaması (2015)	Değişim	
1	Adıyaman	0,559	40	75	▼
2	Elazığ	0,558	42	74	▼
3	Osmaniye	0,544	38	69	▼
4	Malatya	0,503	28	56	▼
5	Gümüşhane	0,494	25	52	▼
5	Aksaray	0,555	46	73	▼

Toplumsal cinsiyet eşitsizliğinde sıralamalardaki değişikliğin ardında yatan sebepler

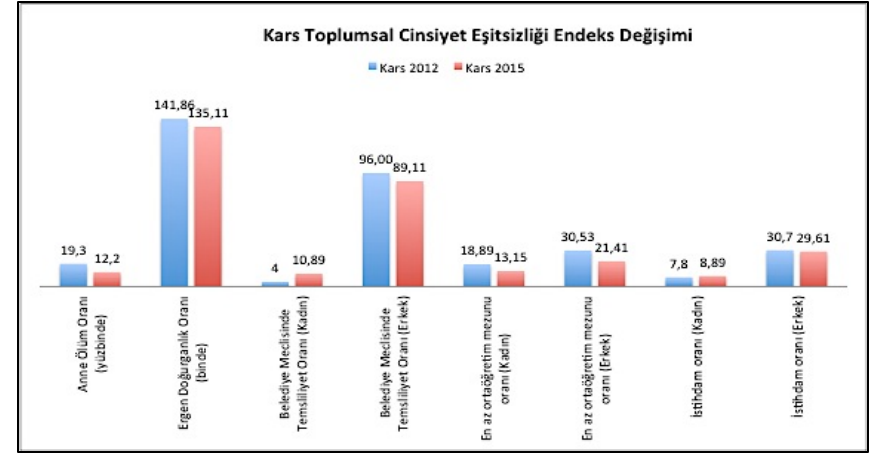
Sıralamadaki değişikliğin sebepleri:

- Kadınlarla ilgili sağlık, istihdam, eğitim ve temsiliyete ilişkin göstergelerde yaşanan farklılaşmalar sıralamayı etkiler.
- Sıralamadaki değişimi en çok etkileyen, kadınların belediye meclisindeki temsiliyet oranıdır.

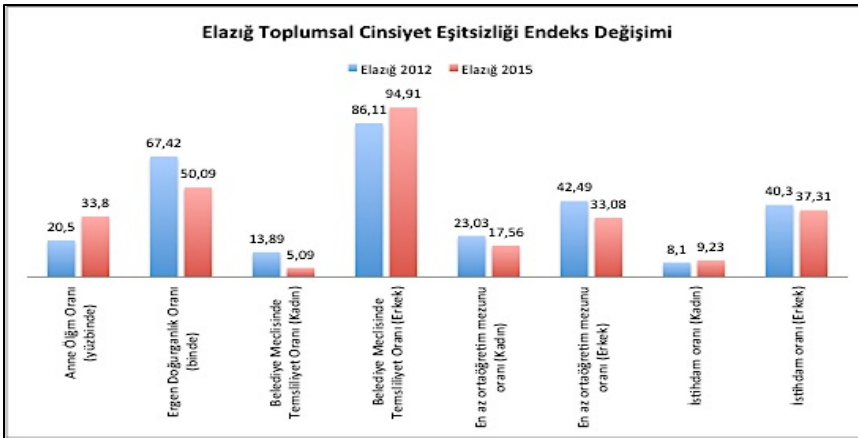
Toplumsal cinsiyet eşitsizliğinde sıralamalardaki değişikliğin ardında yatan sebepler

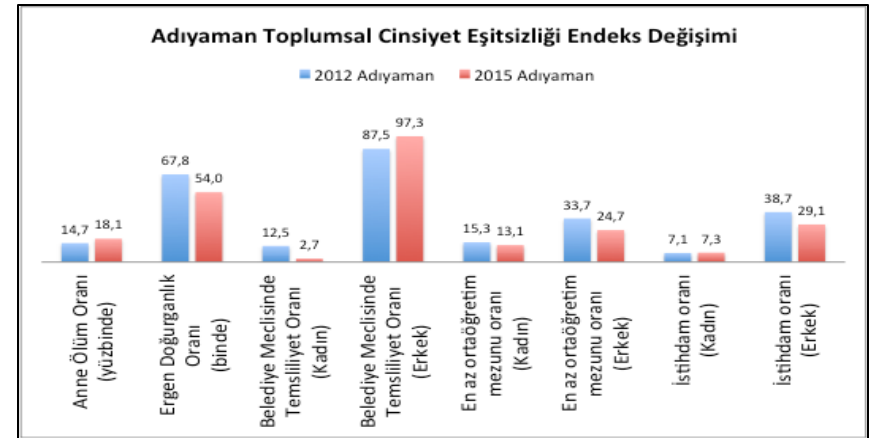
Karabük (60. sıradan, 25. sıraya yükselmiş)

Kars (76. sıradan, 47. sıraya yükselmiş)

Elazığ (42. sıradan, 74. sıraya düşmüş)

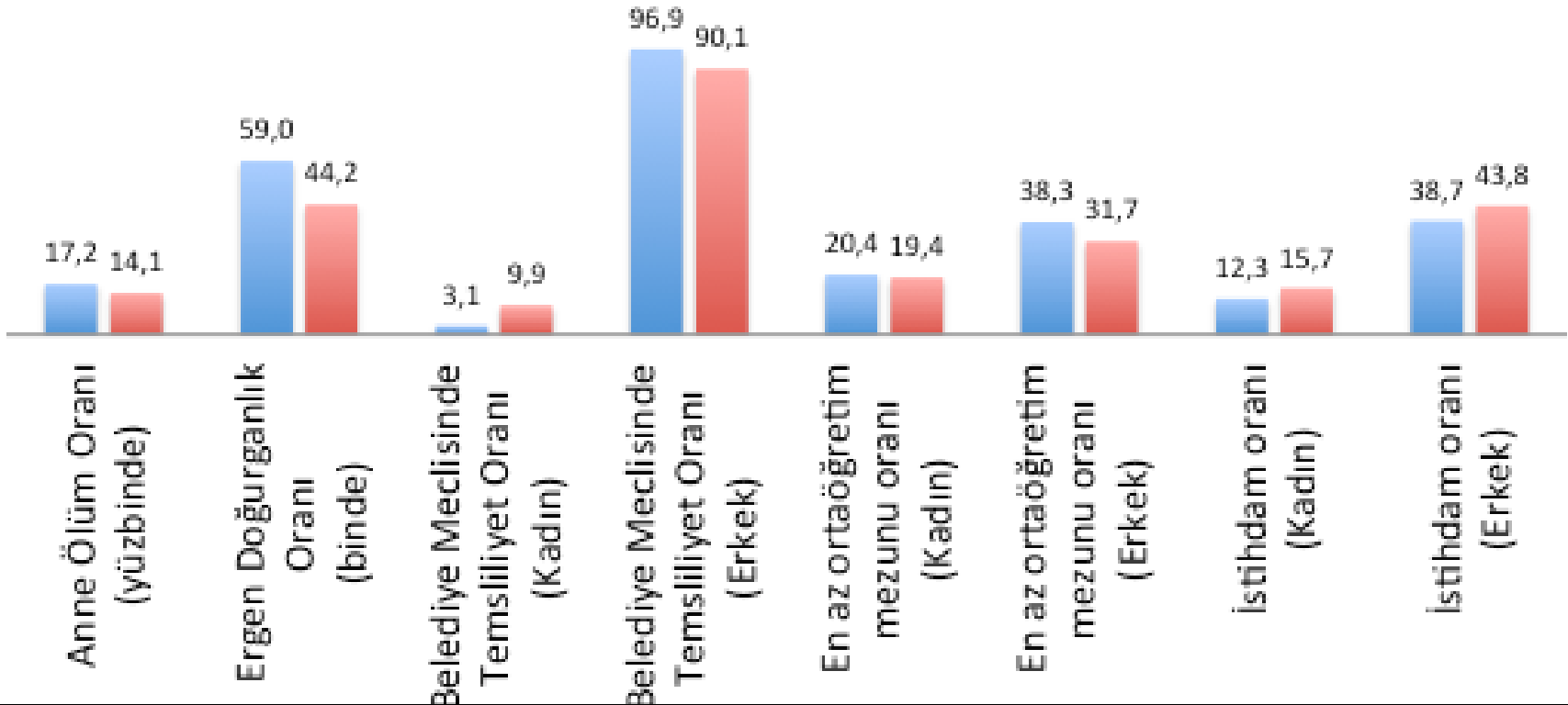

Adıyaman (40. sıradan, 75. sıraya düşmüş)

Örnek: Karabük

Karabük Toplumsal Cinsiyet Eşitsizliği Endeks Değişimi

■ Karabük 2012 ■ Karabük 2015

2015 yılı verilerine göre kadınların en güçlü olduğu 10 il

İL BAZINDA KADIN GÜÇLENME ENDEKSİ GÖSTERGELERİ	
SAĞLIK	o Ergen Doğurganlık Oranı (%)
İSTİHDAM	o Kadın İstihdam Oranı (%)
EĞİTİM	o En az 25 yaş üstü lise mezuniyet kadın oranı (%)
TEMSİLİYET	o Belediye Meclisinde Kadın Temsiliyet Oranı (%)

Yerel Düzeyde Kadın Güçlenme Endeksi (2015)		Yerel Düzeyde Kadın Güçlenme Endeks Sıralaması (2015)	Yerel Düzeyde Kadın Güçlenme Endeks Sıralaması (2012)	Değişim
1	Istanbul	4.645	1	—
2	Ankara	4.508	4	▲
3	Muğla	4.341	13	▲
4	Izmir	4.315	19	▲
5	Bursa	4.246	14	▲
6	Tekirdağ	4.058	3	▼
7	Antalya	4.056	16	▲
8	Eskişehir	4.026	5	▼
9	Tunceli	3.992	2	▼
10	Kocaeli	3.865	17	▲

2012'de kadınların en güçlü olduğu 10 il sırasıyla; İstanbul, Tunceli, Tekirdağ, Ankara Eskişehir, Rize, Bolu, Düzce, Bilecik ve Yalova'dır.

2015 yılı verilerine göre kadınların gücünün en az olduğu 10 il

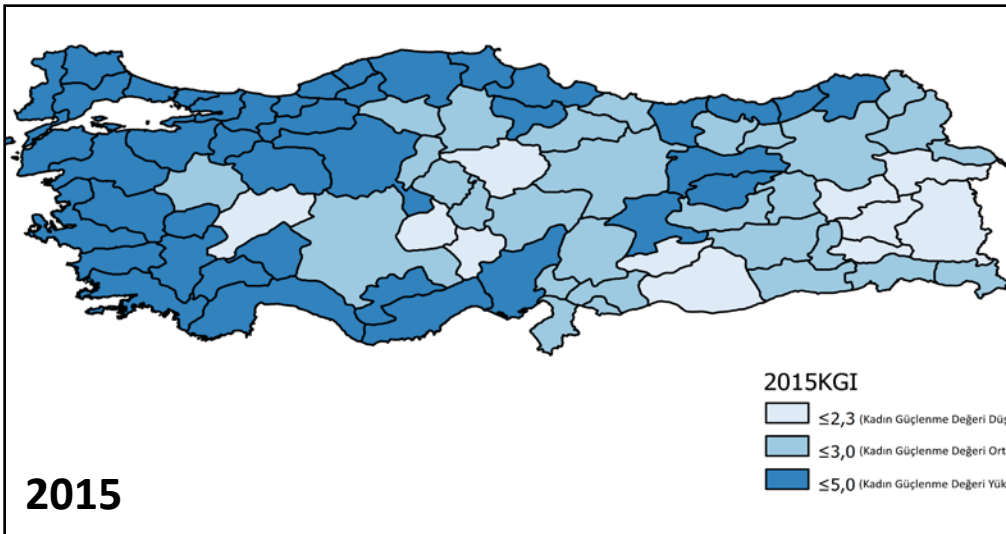
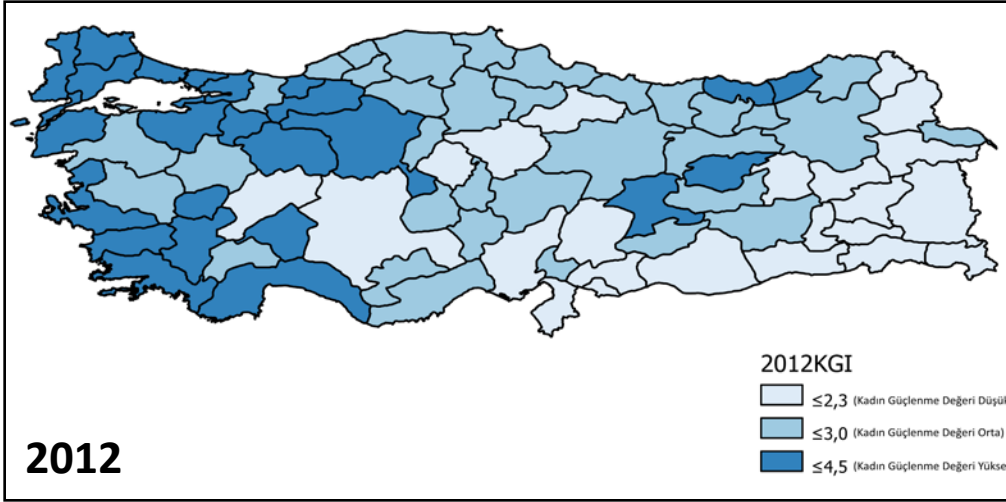

İL BAZINDA KADIN GÜÇLENME ENDEKSİ GÖSTERGELERİ	
SAĞLIK	o Ergen Doğurganlık Oranı (%)
İSTİHDAM	o Kadın İstihdam Oranı (%)
EĞİTİM	o En az 25 yaş üstü lise mezuniyet kadın oranı (%)
TEMSİLİYET	o Belediye Meclisinde Kadın Temsiliyet Oranı (%)

Yerel Düzeyde Kadın Güçlenme Endeksi (2015)		Yerel Düzeyde Kadın Güçlenme Endeks Sıralaması (2015)	Yerel Düzeyde Kadın Güçlenme Endeks Sıralaması (2012)	Değişim	
71	Aksaray	1.929	71	49	▼
72	Afyon	1.890	72	59	▼
73	Şırnak	1.886	73	74	▲
74	Niğde	1.843	74	35	▼
75	Adıyaman	1.815	75	55	▼
76	Şanlıurfa	1.791	76	76	▬
77	Yozgat	1.775	77	67	▼
78	Siirt	1.734	78	77	▼
79	Bitlis	1.622	79	80	▲
80	Ağrı	1.480	80	81	▲
81	Muş	1.465	81	79	▼

2012'de kadınların gücünün en az olduğu 10 il; sırasıyla; Ağrı, Bitlis, Muş, Kars, Siirt, Şanlıurfa, Kilis, Şırnak, Hatay ve Van'dır.

Türkiye’de kadın güçlenme endeksinin genel resmi (2012-2015)

Bu resim;

- Kadınların güçlenme endeksinde iyileşme,
- Kadınlar bazında güçlenmenin Marmara, Ege, Akdeniz, Karadeniz ve İç Anadolu'nun batı Bölgelerinde yaşandığı,
- Doğu ve Güneydoğu Anadolu Bölgelerinde eşitsizlikte 3 yıl önceki benzer tablonun hakim olduğunu göstermektedir.

Türkiye kadın güçlenme endeksi sıralaması en çok iyileşen ve sıralamada en çok düşüş yaşayan 5 il (2012-2015)

Sıralamada en çok iyileşme gösteren 5 il

	Yerel Düzeyde Kadın Güçlenme Endeksi (2015)	Yerel Düzeyde Kadın Güçlenme Endeks Sıralaması (2012)	Yerel Düzeyde Kadın Güçlenme Endeks Sıralaması (2015)	Değişim	
1	Sakarya	3,143	58	27	▲
2	Adana	2,988	60	32	▲
3	Karabük	3,199	51	25	▲
4	Mersin	3,118	52	28	▲
5	Hatay	2,458	73	49	▲

Sıralamada en çok düşüş yaşayan 5 il

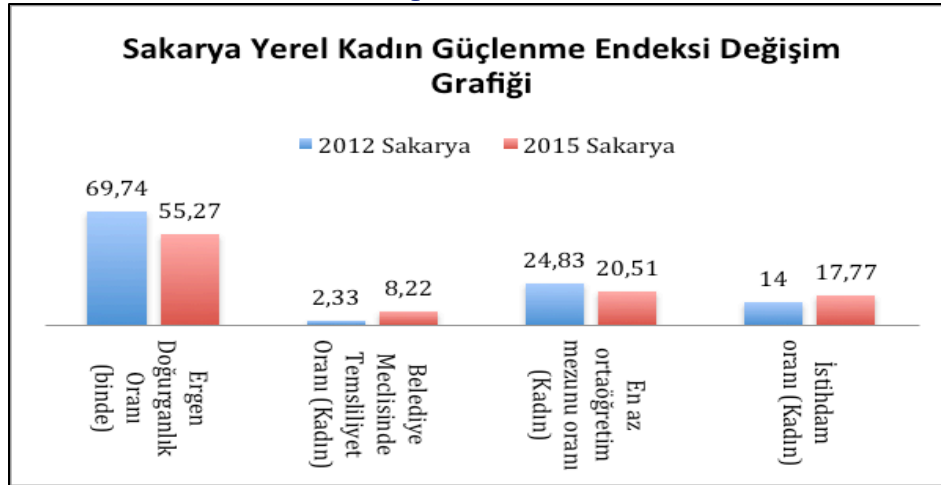
	Yerel Düzeyde Kadın Güçlenme Endeksi (2015)	Yerel Düzeyde Kadın Güçlenme Endeks Sıralaması (2012)	Yerel Düzeyde Kadın Güçlenme Endeks Sıralaması (2015)	Değişim	
1	Niğde	1,843	35	74	▼
2	Osmaniye	2,110	38	64	▼
3	Gümüşhane	2,304	30	55	▼
4	Aksaray	1,929	49	71	▼
5	Adıyaman	1,815	55	75	▼

Kadın güçlenme sıralamalarındaki değişikliğin ardında yatan sebepler

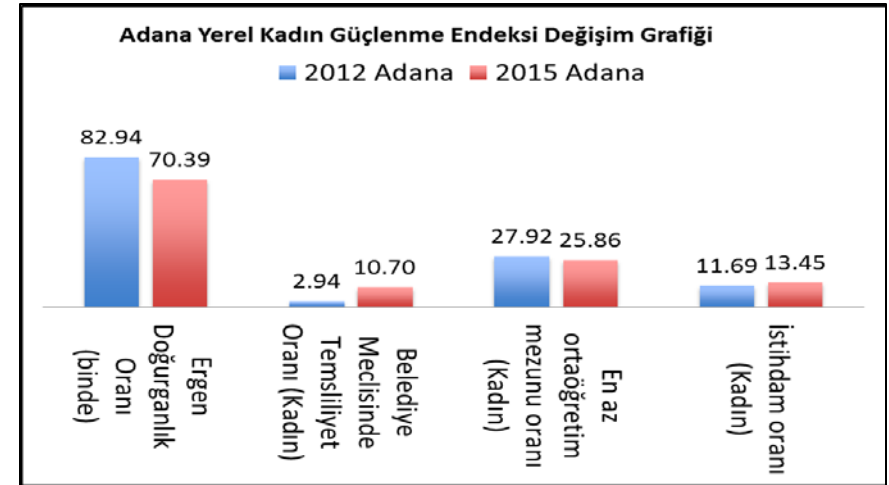
Sıralamadaki değişikliğin sebepleri:

- Kadınlarla ilgili sağlık, istihdam, eğitim ve temsiliyete ilişkin göstergelerde yaşanan farklılaşmalar sıralamayı etkiler.
- Sıralamadaki değişim en çok etkileyen, kadınların belediye meclisindeki temsiliyet oranıdır.

Kadın Güçlenme Sıralamalarındaki Değişikliğin Ardında Yatan Sebepler

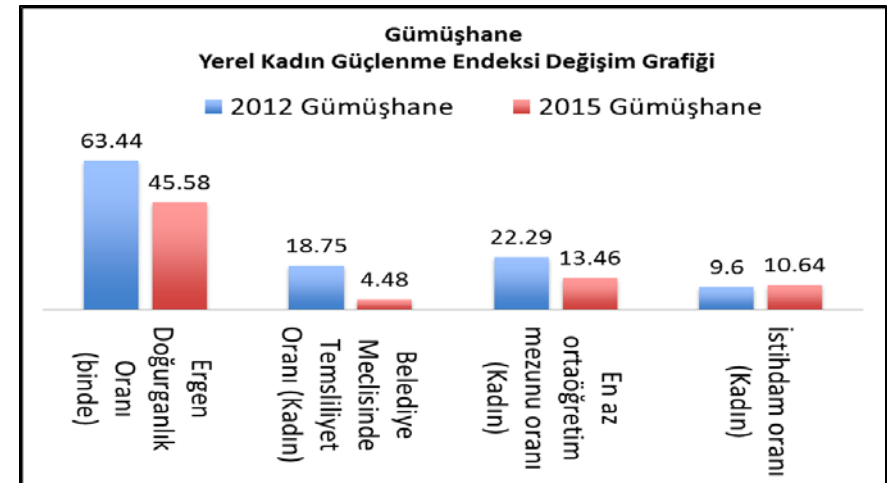
Sakarya (58. sıradan, 27. sıraya yükselmiş)

Adana (60. sıradan, 32. sıraya yükselmiş)

Niğde (35. sıradan, 74. sıraya gerilemiş)

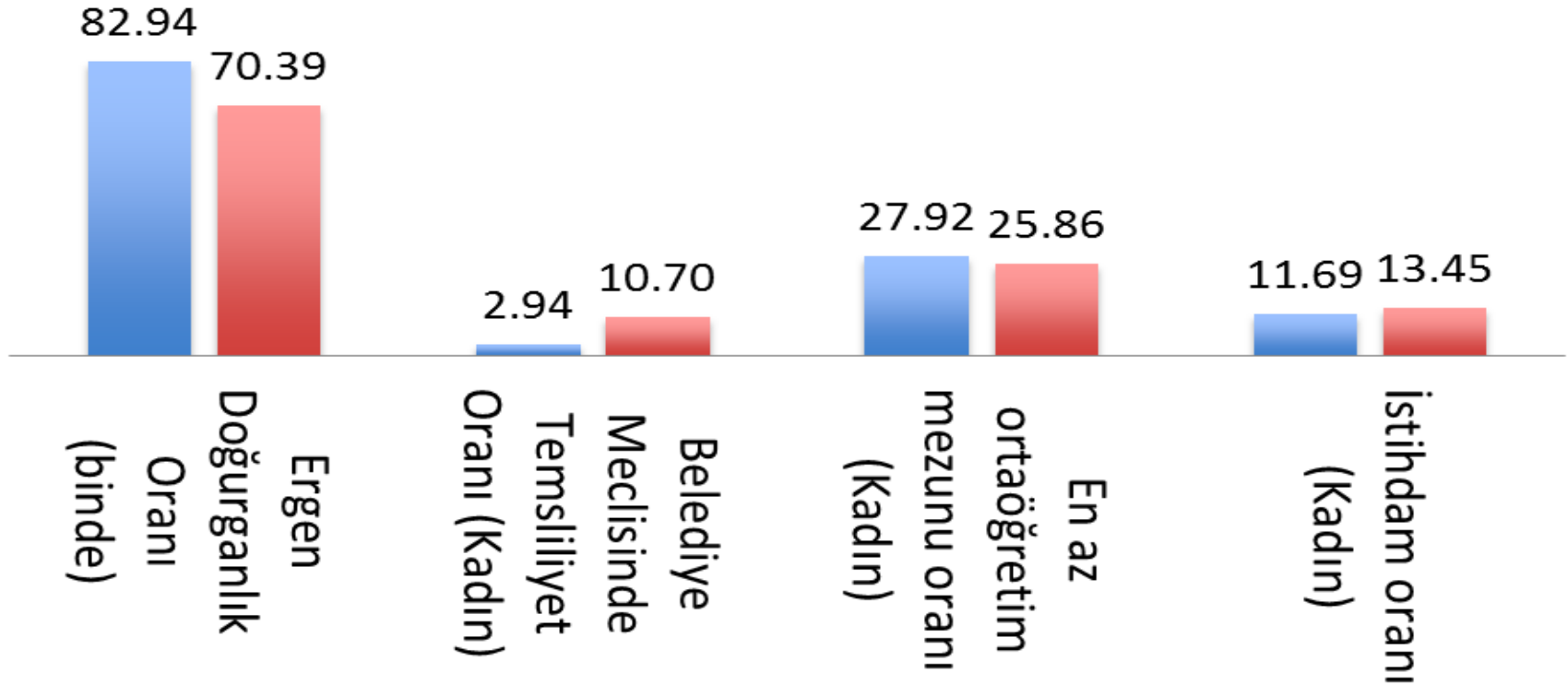

Gümüşhane (30. sıradan, 55. sıraya gerilemiş)

Örnek: Adana

Adana Yerel Kadın Güçlenme Endeksi Değişim Grafiği

■ 2012 Adana ■ 2015 Adana

Sonuç...

- Toplumsal cinsiyet eşitsizliği ve kadın güçlenme düzeylerinde ülke genelinde iyileşme,
- Toplumsal cinsiyet eşitsizlik aralığında azalmanın; Marmara, Ege, Akdeniz, Karadeniz ve İç Anadolu Bölgesinde yaşandığı,
  - Kadınlar güçlenmenin, Marmara, Ege, Batı ve Orta Karadeniz, kısmen Doğu Karadeniz, Akdeniz ve İç Anadolu'nun batı bölümlerinde arttığı,
  - Doğu ve Güneydoğu Anadolu Bölgelerinde kadın erkek eşitliğinde ve kadınların güçlenme durumlarında gerçek anlamda bir iyileşme yaşanmadığı gözlemlenmektedir.

Peki 2016 BM Toplumsal Cinsiyet Eşitsizliğinde dünyadaki yerimiz ne olacak?